



# TÉLKERGETŐ BUSÓMASZKKÉSZÍTŐ

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SARUSI ISTVÁN

„Mióta az eszemet tudom, mindig beöltöztem, és nagyon vártam a busójárást. Nem tudom elképzelni, hogy egy mohácsi fiú ne ugyanígy gondolkodna... – mondja Hafner Miklós busómaszkaragó, az egykori főbusó unokája. – Aki igazán tudja, miről szól ez az érzés, át fogja adni a gyermekeinek is!”

Egy balkáni eredetű, Mohácsra települt népcsoport, a sokácok hozták magukkal a busójárás szokását, amikor a törökidő után a 17. század utolsó dekádjában a megüresedett déli területekre érkeztek. Kis kiegészítésül a maszkaragó hozzát teszi: „Módos népcsoportról beszélünk. Mind a mai napig a hölgyek fülében hordott dukát arany-pénzermérő lehet felismerni őket: nagymamám is viselte, ahogyan édesanyám is teszi. Mostanság már

divat lett sokácnak lenni Mohácson: zenéjükön, táncukon át szokásaikig, a busóviselettel együtt megannyi minden köthető hozzájuk.”

Busóöltözet gyanánt szőrével kifordított, rövid bundát, szalmával kitömött gatyát hordtak egykoron, amire színes, gyapjúból kötött, cifra harisnya került, lábukon bocskorral. Bundájukat öv vagy mar-

**Átlagosan 5-6 órányi munkával kifaragható egy maszk, amit aztán a tradíció szerint disznóvérrel vörösre, korommal feketére festenek. Ezek után következik a szarv felerősítése.**

hakötél fogta össze derekukon. Erre marhakolompot akasztottak. Kezükben az elmaradhatatlan kereplőt vagy a soktollú, fából összeállított buzogányt tartották.

Ehhez párosult álarcuk, ami „anno nem volt olyan kidolgozott, mint a mostaniak – veti fel vésés

közben a különbséget Hafner Miklós. – Néztem egy régebbi videofelvételt és elszégyelltem magam: jóformán a maszk nyolcvan százalékat baltával faragta ki a bácsi, a fennmaradó részben késsel dolgozott, míg véső alig-alig került a kezébe. Én a megfelelő szerszám hiányában hozzá sem tudok kezdeni a munkához.”

Hagyományosan fűzből, ritkábban pedig hársfából faragnak – az előbbiből van több a Duna mentén. Átlagosan 5-6 órányi munkával kifaragható egy maszk, amit aztán a tradíció szerint disznóvérrel vörösre, korommal

feketére festenek. Ezek után következik a szarv felerősítése, ami Miklós nagyapjának ötlete. Egyéni stílusukból, jellemző díszítési és formavilágukból meg lehetett állapítani, kinek a keze munkája az adott maszk: Miklós édesanyja például ívesebb formákat alkot, mint

## ◀ A FAKORONGOT VÉSŐVEL FORMÁLJÁK ÁLARCÁ:

ELEINTE SZÉLESEBB DARABOKAT HASZNÁLNAK A DURVÁBB MEGMUNKÁLÁSHOZ, MAJD EGYRE KESKENYEBBEKET A FINOMMUNKÁHOZ. EZEN SZERSZÁMOK EGYNÉMELYIKÉT RÉSZEBEN A NAGYAPA HAGYTA ÖRÖKÜL LÁNYÁRA, UNOKÁJÁRA

a fia. „Nincsenek igazán fix megkötések, azonban nem lehet riktó színeket használni – magyarázza a maszkmester, ám megjegyzi: – A busógúnya anyagi ráfordítást is igényel, hiszen egy komplett ruha akár száz ezer forintba is belekerül.”

Az álarc készítésének indoka, hogy titokban maradjon, ki-kicsoda. Ez azért előnyös, mert busóként kicsit szabadabban viselkedik az ember: hecceli, ugratja a

másikat, főként a hölgyeket – a jó ízlés határáig. De maga a jelmez is sok lehetőséget ad, hogy mindenki „megmutassa” magát. Amolyan kimít-tud?-féle események voltak ezek egykoron. „Talán mostanság is ez kezd erősödni: napjainkban már nem kimondottan csak a sokácok, hanem akár a mohácson élő svábok, magyarok is üzik e szokásokat – vázolja a maszkkészítő. – Ilyenkor az ember kiléphet megszokott komfortzónájából és társadalmi helyzetéből. Busóként sokkal többet megengedhet magának: fiatal férfiak idős hölgynek öltözhetnek, a nők férfigúnyát is ölthetnek.”

Persze meg kell tanulni, hogyan készül a busómaszk, de önálló mesterségként nehéz elképzelni. Ám mára már sok, nagyságrendileg 20 busómaszkaragó dolgozik

Mohácson. A helyiek persze nem vesznek minden évben álarcot, mert ha egyet megvásároltak, arra vigyáznak, majd néhány esztendő múlva megint másikat szereznek be, aztán a meglévőket cseréltetik. Ez is az inkognitóra való törekvés miatt alakult így. Ne gondoljuk viszont, hogy egy jellegzetes testalkatú, mozgású ember tökéletesen rejtve marad jelmeze mögött – kisvárosról lévén szó, elég jól ismerik egymást az emberek, de a hagyomány, az hagyomány: rejtőzködni kell...

„Egykor az egész Délvidéken, Bajától Bácskán át mindenhol volt busójárás, ahol a sokác népcsoport élt. Mohács tulajdonképpen egy maradványhelyszín, de mostanság van a csúcspont – akár ezren is busónak öltöznek” – árulja el Hafner Miklós. Egyediségét, kulturális jelentőségét jól mutatja, hogy Magyarországról elsőként (2009. október 2-án) ez a népszokás került fel az UNESCO „Az Emberiség Szellemi Kulturális Öröksége” Reprezentatív Listájára.



## ▶ A FÉLKÉSZ TERMÉK

FESTÉS ELŐTT ÁLLÓ, VÉGLEGESRE FARAGOTT ÁLARCOK, MÖGÖTTÜK PEDIG VÉSŐK GARMADÁJA – A KOLLEKCIÓ TÖBB DARABJÁT A FŐBUSÓ HASZNÁLTA



**BIRKABŐR ÖLTÖZÉKÉBEN,** SOKÁGÚ FABUZOGÁNYÁVAL, KEREPLŐJÉVEL KÉSZÜL HAFNER MIKLÓS AZ IDEI BUSÓJÁRÁSRA, AMIT FEBRUÁR 8-A ÉS 13-A KÖZÖTT RENDEZNEK A SOKÁCOK, ILLETVE A BUSÓK FŐVÁROSÁBAN, MOHÁCSON

**SARUSI ISTVÁN**  
TUDOMÁNYOS ÉS KULTURÁLIS TÉMÁKAT FELDOLGOZÓ, SZABADÚSZÓ FOTÓS, ÚJSÁGÍRÓ